

CANTEM ÀFRICA

Cançons tradicionals africanes
per a cor d'infants

Arranjadors de les cançons:

1. Baltasar Bibiloni (*Kokorikoo* i *A malembe + Amem a lulamile*)
2. Jordi Domènech (*Miniyamba* i *Rula*)
3. Albert Guinovart (*Ntukulana xa tsaka*)
4. Francesc d'Assís Pagès (*Dauda Sane* i *Tatana wanga*)
5. Xavier Pastrana (*Hoyo hoyo* i *Mansane Cisse*)
6. Xavier Sans (*Kaana kumbo*)

Il·lustradors de les cançons:

Alicia Campo (*Mansane Cisse*)
Ferran Coll (*Hoyo hoyo*)
Estela Delgado (*Tatana wanga*)
Monica Esteo Ruiz (*Rula*)
Isaac Margarit (*Ntukulana xa tsaka*)
Míriam Muñoz (*Kaana Kumbo*)
Sergio Peña (*Miniyamba*)
Nora Salvat (*Kokorikoo* i *Dauda Sane*)
Sara Serra (*A malembe + Amem a lulamile*)

Conte per presentar les cançons en format de cantata:

Josep Lluís Badal (*Marama o la flor de l'esperança*)

CANTEM ÀFRICA

Cançons tradicionals africanes per a cor d'infants

1a edició: octubre 2016

Disseny coberta: Fundació Main i Associació Afrocatalana d'Acció Solidària

Maquetació: Daniel Masó

© Fundació Main i Associació Afrocatalana d'Acció Solidària

DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

Santa Anna, 10, E 3a - 08002- Barcelona

Imprès a: Émfasis

Tres Cantos (Madrid)

Dipòsit Legal: B 22370-2016

ISMN: 979-0-69231-803-3

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, així com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueixen:

Fundació Main i Associació Afrocatalana d'Acció Solidària:

Regàs, 99, 08203 Sabadell - 937 25 77 04 – 686254589 -

cantemafrika@gmail.com – www.cantemafrika.com

DINSIC Distribucions Musicals SL:

Santa Anna, 10, E 3a - 08002 Barcelona - 00 34 93 3180 605 -

dinsic@dinsic.com - www.dinsic.com

Presentació

El llibret que teniu a les mans és més que un grup de cançons preparades per ser cantades. És un conjunt d'històries, contes i llegendes que vénen de molt lluny i que expliquen com viuen altres nens i nenes de tres països de l'Àfrica: Senegal, Gàmbia i Moçambic.

Cantant aquestes històries viatjarem cap a un continent que amaga melodies, ritmes, sons, colors, olors... que ens agafen de la mà i ens porten a recórrer poblats, selves i llargs camins de sorra per veure i gairebé tocar animals poderosos com el lleó, la serp, l'elefant..., a sentir l'escalfor d'un sol daurat i vermellós, a assaborir fruits exòtics i a remullar-nos amb l'aigua escassa i tan preuada pels habitants d'aquest continent.

Les cançons que podreu cantar, en les llengües pròpies d'aquells indrets –el xangana, el ronga, el mandinga i el wòlof–, ens fan adonar que, més enllà de les paraules, hi ha uns llenguatges que tots entenem, la música i la imatge, i que cantant les cançons i mirant els dibuixos que les acompanyen no tan sols ens semblarà que som una mica africans, sinó que farem que d'alguna manera tots els nens i nenes de Senegal, Gàmbia i Moçambic estiguin, una estoneta, entre nosaltres.

Donem les gràcies a un grapat de compositors que ens han arranjat les cançons per poder-les cantar en un cor, qui les ha enllaçat en un conte preciós, i als artistes que han fet aquestes il·lustracions tan boniques que serveixen de finestra per a cadascuna de les històries de les cançons, però sobretot us donem les gràcies a vosaltres, que heu triat aquest llibret, perquè mentre cantareu aquestes melodies totes les notes que enviareu a l'aire arribaran en forma d'ajuda i d'amistat a altres nens i nenes que necessiten un cop de mà i un somriure.

Moltes gràcies i gaudiu cantant!

Introduction

The booklet that you are holding is more than a bunch of songs ready to be sung. It is a group of stories, tales, legends that come from very far away and which explain how other boys and girls live in three African countries: Senegal, Gambia and Mozambique.

These songs will take us to a continent which hides melodies, rhythms, sounds, colours, smells... They hold our hands and guide us through villages, towns, jungles and long sandy paths in order to see and almost touch powerful animals like the lion, the snake, the elephant...; to feel the heat of a red golden sun; to taste exotic fruits and to have a dip in the water, so little and so valuable for the inhabitants of this continent.

The songs that you will sing, in the native languages of the territories –Xangana, Ronga, Mandingo and Wolof– make us see that, beyond any words, there are two languages that we all understand: music and images.

By singing the songs and looking at the images that accompany them not only will we partly feel like Africans, but we will somehow feel that all the children from Senegal, Gambia and Mozambique are here with us.

We thank the composers who have helped us arrange the songs for a choir, who has done a magnificent story and also the artists that have created these beautiful images. But most of all we thank you for choosing this booklet. All the notes that you send in the air when singing these melodies will arrive there as help and friendship to other boys and girls who need a helping hand and a smile.

Thank you very much and enjoy singing!

Hoyo hoyo

Trad. ronga
Arr.: Xavier Pastrana

♩ = 80

Una veu sola

Solo

Veu

Piano

A - hi - na ntxu-mo

Yo wa-ni ku tsa - ka ti mbi-lui-ni ta hi - na

A - hi - na ntxu-mo

4

A - hi - na ntxu-mo

Yo wa-ni ku tsa - ka ti mbi-lui-ni ta hi - na

Yo wa-ni ku tsa - ka ti mbi-lui-ni

7

Ho-yo ho-yo vi - zi - nho

ta hi - na

Yo wa-ni ku tsa - ka ti mbi-lui-ni ta hi - na

Ho-yo ho-yo vi - zi - nho

Ntukulana xa tsaka

Trad. xangana
Arr.: Albert Guinovart

Andante ♩ = 70

Veü

Piano

p *mf*

9

mp

A xi ntu-ku - la - na xa tsa - ka, lo - ku xi vo -

p *mp*

14

mf

na vo ____ vo ____ a xi ntu-ku - lan xa-tsa - ka lo - ku xi vo -

mf

Lletra i context de les cançons

***Hoyo hoyo* (tradicional ronga)**

No tenim res, només tenim alegria als nostres cors (2)

Sigues benvingut veí, germà, Maria...

Cançó que es canta en dies de festa quan es reben els convidats o visitants, o quan es vol oferir alguna cosa. És una cançó familiar per a casaments i convits, o també la canten els nens a l'escola per donar la benvinguda a un company nou i al seu mestre el primer dia de classe.

***Ntukulana xa tsaka* (tradicional xangana)**

El nét es posa content quan veu la seva àvia; el nét es posa content quan veu el seu avi. Sap que li porten algun regal.

És una cançó que els avis canten als néts just en el moment de néixer, ja que són ells, abans que el pare, els qui veuen i reben el nounat. La canten conjuntament mentre agafen la criatura i la porten al pare i a la resta de la família perquè la vegin i la coneguin.

Actualment, aquesta cançó fins i tot es pot escoltar a les sales de maternitat dels hospitals de la capital, ja que de moment la majoria de les dones volen restar acompanyades durant el part pels seus pares i no pel marit.

La mateixa cançó, cantada molt lentament, també es fa servir com a cançó de bressol.

***Kaana kumbo* (tradicionals mandingues)**

***Kaana kumbo* és la combinació de dues cançons de bressol tradicionals mandingues.**

Yayoo, yayoo, yayoo.

Yayoo, yayoo, yayoo.

Petit infant, no ploris.

La teva mare és als camps d'arròs.

**Als camps que són lluny d'aquí,
molt lluny d'aquí.**

**Ashtu, oh, petitona, estimada,
que no ets amb mi, a l'esquena.**

**Awa, oh, petitona, estimada,
que no ets amb mi, a l'esquena.**

La teva absència m'entristeix tot el dia.

Ah, ah, ah, ah, ah.

**Bebè io, ah, bebè io,
bebè io, ah, bebè io, no ploris.**

**Bebè io, ah, bebè io, no tinguis por.
Bebè io, ah, bebè io, calla, no ploris.**

Orientacions fonètiques

Per a les cançons mandingues i wòlof

Indicacions generals:

Cinc sons vocàlics (/a/, /e/, /i/, /o/, /u/), algunes vegades més llargs (hem doblat la vocal en aquests casos)

dj = /j/ (excepte en un cas a Kokorikoo*)

w = /w/

ni+vocal = /n/+vocal

Específiques de cada cançó:

Kaana kumbo

din-din = din-di/w/

farandin = farandi/η/; Birin nin = birin ni/η/

noppil = nopp/∅/l (sense el so vocàlic /i/)

Miniyamba

laatige = laati/ɣ/e

djonyee = /j/o/ɲ/

Kokorikoo

*djinari = /ɣ/inari

h = /h/, aspirada

thia = /tʃ/a

Mansane Cisse

n'manla = / ∅ m/anla

kilin = kili/η/

Per a les cançons xanganes i ronga

Indicacions generals:

Cinc sons vocàlics (/a/, /e/, /i/, /o/, /u/)

w = /w/

h = /h/, aspirada (excepte algun cas, especificat a les cançons)

x = /ʃ/

tx = /tʃ/

Específiques de cada cançó:

Hoyo hoyo

ntxumo = n/tʃ/um/u/

mbiluini = m/i/biluini

hina = /∅/ina

vizinho = vi/s/i/ɲ/o

Ntukalana xa tsaka

v = /v/

loku = lok/o/

leswi = les/ ∅ ∅/

swako = swak/u/

ntxumo = n/tʃ/um/u/

hnika = /pé/ka

Rula

hi = /∅/i

drimuka = tr/z/imuka

ndtzi = /net/

outubro = outubr/u/

swi = /ʃ/i

huwelela = /h/u...

rula = /ɖ/ula

tlalamba = /ɖ/lalamba

hnoxsa = /ɲosa/

txela = /tʃ/ela

fuma = /ɖ/uma

hiku = /j/iku

MARAMA

O

LA FLOR DE L'ESPERANÇA

(Una cantata africana)

Josep Ll. Badal

(Música. Boca closa. Ocells (siurenys?), pals de pluja, picar de mans, instruments senzills africans (el gripau de fusta, bastons, arpes casolanes, cargols...) van portant des dels sons de la natura a la cançó final (MANSANE CISSE). També poden anar passant totes les melodies, com una mena d'índex musical, un resum, el PRELUDI musical a tota la cantata.)

NARRADOR: Xxxt... No ho sentiu? Són les veus de la sabana, les veus de la jungla i les veus del poblat. Són la veu delicada de la pols i el poderós tro del vent, el cant alegre de l'abellerol i el badall de l'hipopòtam. Està sortint el sol, no ho veieu?

És la veu d'Àfrica, que ens dóna la benvinguda al conte de Marama. Àfrica, el continent màgic on, d'una sola gota de pluja en pot néixer l'esperança.

Acompanyeu-nos, amics! Sentireu el conte de tots els nens del món. Nosaltres, només tenim alegria als nostres cors!

CANÇÓ: HOYO HOYO

(Passes de la coral. Piquen de peus a terra. Creixent.)

Però què és això? El terra tremola! Les fulles i les fruites cauen dels arbres, la lleona Aüra fuig, i la pobra sargantana Sheena salta sobre la terra vermella com una truita sobre la paella. És que s'acaba el món?

No, és que s'apropa Impopo, l'elefant gegant, l'animal més gran de tot Àfrica. També és l'animal més solitari de tot Àfrica...

Avui, però, algú se li ha plantat al davant. Què està passant? És la petita Sheena, la sargantana!

—Eh, tu! Cap de muntanya! Timbal amb potes! Atura't! És que no em sents? Atura't! —xiscla Sheena.

Impopo, que pot sentir els sons més delicats gràcies a les seves orelles immenses, s'atura.

(S'aturen les passes dels nens.)

—Qui parla?

—És que pretens enfonsar el món?

Impopo fa un badall i respon:

—I tu, bèstia minúscula, cagalló de cabra, arrel de regalèssia... Què pretens xisclant d'aquesta manera? És que vols que et converteixi en sopa de sargantana d'una trepitjada?

Però s'atura. Sospira. Sospira tan fort que Sheena surt volant uns metres més enllà. Impopo és bo, no vol fer mal a ningú.

—Ooohhh... disculpa el meu mal humor, germana sargantana. Sigues benvinguda, veïna, germana Sheena.

(Cant del HOYO HOYO fluix, o a boca closa)

Sheena s'apropa, també sospira, somriu.

—Veig que tens el cor bondadós, germà. Encara que se't vegi tan trist! Perdona els meus xiscles.

Índex

Notes i agraïments i col·laboracions	3
Presentació.....	4
Introduction.....	5
<i>Hoyo hoyo</i>	7
<i>Ntukulana xa tsaka</i>	11
<i>Kaana kumbo</i>	15
<i>Tatana wanga</i>	19
<i>Kokorikoo</i>	23
<i>Miniyamba</i>	27
<i>Dauda Sane</i>	31
<i>Rula</i>	35
<i>A malembe + Amem a lulamile</i>	39
<i>Mansane Cisse</i>	47
Lletra i context de les cançons.....	50
Song lyrics and context.....	56
Orientacions fonètiques.....	62
<i>Marama o la flor de l'esperança</i>	65

Notes, agraïments i col·laboracions

Notes:

Al web www.cantemafrika.org, teniu al vostre abast:

1. Els enregistraments del sacompanyaments de piano.
2. Els enregistraments de les melodies soles i amb acompanyament de piano.
3. Unes orientacions didàcticomusicals per a cada cançó.
4. Activitats didàctiques de coneixement de l'Àfrica: activitats de coneixement de la cultura, activitats curriculars i activitats de sensibilització.
5. El conte *Marama o la flor de l'esperança*, de Josep Lluís Badal, per presentar les cançons en format de cantata, amb indicacions per als cantaires.

"Tots els beneficis del projecte es destinen a Hlayiseka, centre d'infants del carrer de Maputo (Moçambic), i La Joie des Orphelins, centre de nens i nenes orfes de Kolda (Senegal)."

"All the benefits of this project are for Hlayiseka, center for street children in Maputo (Mozambique), and La Joie des Orphelins, center for orphaned children in Kolda (Senegal)."

Agraïments:

Josep Lluís Badal, Baltasar Bibiloni, Alicia Campo, Ferran Coll, Estela Delgado, Jordi Domènech, Montse Domper, Monica Esteo, Dèlia González, Albert Guinovart, Montse López, Toni López, Touty Mane, Isaac Margarit, Teresinha Mário Matlava, Míriam Muñoz, Francesc d'Assís Pagès, Xavier Pastrana, Sergio Peña, Josep Prats, Ferran Rodríguez, Magalí Sala, Nora Salvat, Glòria Sans, Xavier Sans, Amèlia Sardà, Sara Serra, Joel Signes, Sam Sussoh, Arcílio Vasco.

I molt especialment a en Jordi Lluch.